

Memo

Datum: 8 april 2022
Onderwerp: Samenvatting synodaal gesprek katholieke maatschappelijke organisaties

Achtergrond

Op verzoek van de bisschop referent Kerk en Samenleving Mgr. dr. G.J.N. de Korte heeft het VKMO een middag georganiseerd waarin het synodaal gesprek met de katholieke maatschappelijke organisaties plaatsgevonden heeft. Organisaties die zichzelf verbonden weten met het katholiek sociaal denken en katholieke wortels of een katholieke identiteit hebben. Veel aangesloten organisaties definiëren zichzelf als christelijk of oecumenisch.

In overleg met de bisschop referent hebben we de organisaties bevraagd op drie thema's die aansluiten bij het thema VI uit het voorbereidende document Synode 2023: De dialoog voeren in kerk en maatschappij. Dit thema is toegespitst op de realiteit van de maatschappelijke organisaties:

Onderdeel 1: de identiteit van uw organisatie en het netwerk van uw organisatie

Onderdeel 2: uw organisatie en de kerk

Onderdeel 3: boodschap van uw organisatie aan de kerk

Onderdeel 1 en 3 zijn door de organisaties individueel beantwoord, het gesprek in kleinere groepjes zag op onderdeel 2.

Een aantal organisaties heeft het gesprek vooraf laten gaan door een gesprek binnen de organisatie, hun schriftelijke bijdrage maakt evenzo deel uit van deze rapportage. Aan het gesprek namen vertegenwoordigers van 19 organisaties deel.

Actioma	KRO-NCRV
Adelbert Vereniging	Netwerk Katholieke Vrouwen
Adveniat	Octavia van Breemen Stichting
Berne-Media	Radboud Universiteit Nijmegen
CNV	Stichting Kwintessens Educatief
Cordaid	Stichting Mara
Kansfonds	Stichting Thomas More
Katholiek Nieuwsblad	VKMO- Katholiek Netwerk
Katholiek Thuisfront/ SKVM	Vredesbeweging PAX/ Pax Christi
Katholiek Vrouwen Dispuut	

Het gesprek is gevoerd in vier subgroepen, groep 1, 2 en 3 bestonden uit de professionele organisaties uit het netwerk, groep 4 bestond uit de vrijwilligersorganisaties. Alle gesprekken werden geleid door een participerende gespreksleider. In dit document vindt u de samenvatting per onderdeel.

Onderdeel 1: de identiteit van uw organisatie en het netwerk van uw organisatie

1. Waaraan merken medewerkers of bij u aangesloten organisaties dat uw organisatie een katholieke/christelijke identiteit heeft?
2. Waarin verschilt uw katholieke/christelijke organisatie van seculiere concullega organisaties? Hoe werkt u met deze organisaties samen?

In **groep 1** zijn Adveniat, Berne Media, het Kansfonds en het Katholiek Nieuwsblad vertegenwoordigd. De vier organisaties zijn katholiek van signatuur. Hun katholieke identiteit is het kompas waarop zij navigeren. Of dit nu is vanuit de spiritualiteit van de oprichters, het zijn van een biddende gemeenschap of het katholiek sociaal denken. Daarin verschillen zij met seculiere organisaties, met wie soms op bilateraal niveau wel een samenwerking bestaat.

In **groep 2** zijn Actioma, Cordaid en Vredesorganisatie PAX/Pax Christi vertegenwoordigd. Deze organisaties geven alle drie aan te werken vanuit de waarden van het katholiek (christelijk) sociaal denken. Van medewerkers wordt verwacht dat ze deze waarden actief onderschrijven en uitdragen. De wijze waarop gewerkt wordt, of dit nu in het maatschappelijk activeringswerk, de internationale caritas of het vredeswerk is, ademt ook de waarden van het katholiek (christelijk) sociaal denken. Gelijkheid en wederkerigheid en solidariteit met degene aan of voor wie hulp georganiseerd wordt. Organisaties participeren in projecten rondom Laudato Si' en in het Officium Caritatis. Met seculiere organisaties wordt samengewerkt, daarbij wordt gezocht naar wat bindt. Een verschil met veel seculiere organisaties is de wijze van financiering. De overheid als financier komt bij seculiere organisaties vaker voor.

In **groep 3** zijn KRO-NCRV, de Radboud Universiteit, Stichting Kwintessens Educatief en Stichting Mara vertegenwoordigd. Vier verschillende organisaties, met ieder een verschillende mate van katholiciteit. Ook in deze groep zijn de waarden van het katholiek sociaal denken zichtbaar. Of dit nu is door de programma's die zij uitzenden, het onderwijs dat zij ontwikkelen of de organisatiecultuur. Het zoeken naar dialoog in onderwijs, programmering en maatschappelijk activeringswerk is voor alle vertegenwoordigde organisaties van belang. De identiteit komt bij deze organisaties ook naar voren in het personeelsbeleid. Of dit nu heel expliciet is – zoals bij Stichting Mara waar medewerkers gevraagd worden zich uit te spreken over de betekenis van het KSD of door introductiebijeenkomsten voor nieuwe medewerkers, het samen vieren van de christelijke feesten of het klimaat binnen de organisatie. Alle vier de organisaties werken samen met andere/anders georiënteerde organisaties.

In **groep 4** zijn de vrijwilligersorganisaties (al dan niet met een klein professioneel bureau) vertegenwoordigd. Dit zijn het Nationaal Katholiek Thuisfront, het Netwerk Katholieke Vrouwen, het Katholiek Vrouwen Dispuut, de Ocatavia van Breemenstichting, de Stichting Thomas More en het VKMO-Katholiek Netwerk. De Adelbertvereniging leverde op dit punt schriftelijke input. Al deze organisaties hebben een ideële doelstelling. Ieder levert op eigen wijze en met een eigen doelgroep (vrouwen, studenten, militairen/geestelijk verzorgers, aangesloten organisaties e/o leden) een bijdrage aan het maatschappelijk leven. Zij doen dit allemaal vanuit een verbondenheid met de katholieke traditie al dan niet verwoord als het katholiek sociaal denken, de katholieke intellectuele traditie of zaken als zorg voor zaken als milieu, geestelijk welzijn of vrouwenrechten.

Deze organisaties werken vaak onderling samen, samenwerking met soortgelijke organisaties van andere denominaties komt eveneens voor.

Onderdeel 2: uw organisatie en de kerk

1. Hoe vindt samenwerking plaats met de plaatselijke (parochie/bisdom/kerkprovincie/internationaal) geloofsgemeenschap?
2. Wat gaat daarin goed en wat zijn uw verzuchtingen in deze samenwerking?
3. Hoe zou u wensen dat de samenwerking cq de band tussen de kerk en uw organisatie was? Waar droomt u van?

In **groep 1** is er op alle niveaus sprake van een mate van samenwerking. Wanneer er op institutioneel niveau samengewerkt wordt – kerkprovincie, een grote groep parochies – verloopt deze samenwerking soms moeizaam. Woorden als ‘defensief’ en ‘navelstaren’ vallen. Dit gaat samen met de wens tot meer openheid van de kerk, zowel in de communicatie als in het openstellen van de schatkamer die de katholieke traditie is, elkaar als organisaties en kerk als vrienden en niet als vijanden zien. We hebben elkaar immers nodig. De samenwerking met het instituut blijkt afhankelijk te zijn van de personen, is vaak versnipperd en soms frustrerend, maar soms ook bijzonder prettig omdat de kerk en de organisatie dezelfde doelen na blijkt te streven. De organisaties dromen van een samenwerking als organisaties en de kerk voor de meest kwetsbaren in de samenleving. Door de scheuren van het leven het licht van Christus laten schijnen.

In **groep 2** is er lof over de samenwerking tussen de organisaties en de parochies en dan met name de parochianen: veel vrijwilligers zijn kerkelijk betrokken en doen dit vrijwilligerswerk vanuit deze betrokkenheid. Ook is er lof voor de internationale samenwerking. Moeite is er ook hier met het instituut, zodra er formele paden bewandeld worden, zijn er muren. Muren, omdat PCI's wel geld op de plank hebben liggen, maar hier geen diaconale projecten mee willen ondersteunen, moeite omdat de kerkprovincie weinig aanwezig is in het maatschappelijk debat. Deze organisaties dromen van een inclusieve kerk, waar een plek is voor iedereen (vrouwen, gescheiden mensen, lhbtqi+). Tradities hoeven niet altijd overboord, maar behoeven soms wel een nieuwe invulling. De kerk is geen kerk van witte schapen, maar is veelkleurig, die veelkleurigheid is het volk Gods.

De organisaties roepen de kerk op om woorden te geven aan zaken als solidariteit, omzien naar elkaar en betrokken leven op elkaar en roept de leiders in de kerk op om een voorbeeld te nemen aan het optreden van paus Franciscus. En dit niet alleen in woord maar ook daad.

De organisaties in **groep 3** hebben zowel informele als formele contacten met de kerk op plaatselijk, diocesaan en het niveau van de kerkprovincie. De organisatie met contacten op plaatselijk niveau beschrijft deze contacten als goed. Alle organisaties waarderen de informele contacten. De organisaties merken in de formele contacten dat deze niet altijd inspireren, veel aandacht voor wat ‘moet’, niet voor wat bindt of voor wat inspireert. De organisaties in groep 3 dromen van een kerk die samenwerking met de katholieke maatschappelijke organisaties vormgeeft vanuit meer vertrouwen. De organisaties zijn professioneel én betrokken bij de kerk, zij zijn goed in het bieden van inspiratie, van het mogelijk maken van ontmoeting en in het leveren van kwaliteit in wat zij doen.

Tenslotte de organisaties uit **groep 4**. Zij werken op verschillende manieren samen met de kerk. Sommige organisaties helemaal niet – terwijl ze dat wel graag zouden willen, sommige hebben een eigen bisschop in hun bestuur of als referent, anderen staan ten dienste van een bisdom. In deze groep is veel gesproken over de inclusieve kerk, de positie van vrouwen o.a. in de krijgsmacht, maar ook in de plaatselijk kerk. De groep roept de kerk op om iedereen zichtbaar te maken in de kerk en te luisteren naar jongeren. Zij constateren een behoefte binnen hun achterban om samen te leven, te werken, te vieren en dat in vrede te kunnen doen. Zij roepen de kerk op om compassie, solidariteit en barmhartigheid te laten zien.

Onderdeel 3: boodschap van uw organisatie aan de kerk

1. Wat wilt u vanuit uw organisatie aan de Bisschoppensynode 2023 meegeven?

Groep 1 wil de bisschoppensynode vooral meegeven het luisteren als basishouding aan te nemen. Te luisteren naar de vragen van zingeving, naar de hunkering naar gemeenschapszin van de mensen, naar de kwetsbaren. Zij roepen de kerk op om meer zichtbaar te zijn in het maatschappelijk debat en niet bang te zijn voor journalisten, zeker niet als die van katholieke/christelijke media zijn. Zie hen als kans, niet als bedreiging, maar als bondgenoot. Maak werk van de samenwerking tussen katholieke/christelijke organisaties en de (plaatselijke) kerk. Streef als wereldkerk naar eenheid in verscheidenheid. En leidt het toekomstig kader op tot dienende leiders, met de hierboven beschreven luisterende basishouding.

Groep 2 sluit hierop aan, de dialoog versterken vanuit de luisterende houding komt ook in deze groep duidelijk naar voren. Dit geldt ook voor de zichtbaarheid in het maatschappelijk debat op thema's als armoede, uitsluiting, vredesvraagstukken en defensiebeleid en het huidige politieke klimaat in Nederland. De organisaties dagen de kerk uit om aanwezig te zijn met open armen en niet alleen met dogma's en regels. Kijk en luister naar wat de nood van de mensen van nu is. De groep roept de kerkleiders op om het gesprek met alle mensen van goede wil te blijven voeren, ook over de katholieke sociale leer waarin universele waarden genoemd zijn en daarin missionair te zijn. Zoek bondgenootschappen, met de mensen van goede wil, waartoe ook de maatschappelijke organisaties behoren.

Groep 3 gebruikt het woord durven. Durf inclusieve en stimulerende taal te gebruiken, die enthousiasmeert en het gemeenschappelijke benadrukt. Durf missionair te zijn. Durf thema's te kiezen waar je als kerk ook echt iets te brengen hebt: Duurzaamheid/rentmeesterschap, gelijkwaardigheid en kritische doordenken van ethische vraagstukken. Durf de H. Geest te laten waaien, heb daar vertrouwen in. Durf daarin ook los te laten. Durf professioneel te handelen. Durf dus niet alleen gewijd personeel in te zetten, maar zet mensen in op hun kennis en kunde. En ten slotte: durf mensen te inspireren, zonder hen eerst te vertellen hoe het "moet".

Groep 4 roept de bisschoppen op om de kerk minder een priesterkerk met mannelijke perspectieven en ideeën te laten zijn. Om aandacht te blijven besteden aan de positie van vrouwen binnen de kerk, niet alleen vanuit het ambt. (Bijv. de aalmoezeniers), maar vrouwen geven het geloof door. Zij leiden de groepen die voorbereiden op eerste communie of vormsel en zij vertellen op zondag het verhaal aan de kinderen uit de parochie. Ook deze groep roept de bisschoppen op om te blijven luisteren naar mensen en hun (levens)verhaal. Daar is behoefte aan. In Nederland is er geen vanzelfsprekende katholieke communio, opbouw van gemeenschap loopt via de lijn van het vertrekken met een doel. En dat doel kennen we: compassie, solidariteit en wederkerige erkenning. Dit vraagt om een inclusieve kerk, laat niemand uit of buiten de boot vallen. En gebruik al het potentieel.